

Esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon keskustelutilaisuus sidosryhmien kanssa

Aika keskiviikko 25.8. klo 13 – 14.30

Paikka Etätilaisuus, Teams

Osallistujat puheenjohtaja Veli-Mikko Niemi, STM
hankepääällikkö Emilia Ojala, STM

Puheenvuorojen pitäjät alla olevan mukaisesti sekä lähetystä seuranneet työryhmän jäsenet ja muut osallistujat

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Veli-Mikko Niemi tilaisuuden klo 13 ja johti puhetta koko tilaiseen ajan.

Puheenjohtaja kertoi yleisesti esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon tilanteesta.

Hankepääällikkö kävi vielä tarkemmin läpi esteettömyysdirektiivin tavoitetta, soveltamisalaan, kansallisen toimeenpanon tilannetta.

Tilaisuuden kutsu lähetettiin Vammaisfoorumin ja EK:n kautta. Kutsussa pyydettiin lausuntoja ja halutessaan sai varata mahdollisuuden pitää puheenvuoro tilaisuudessa.

Lausunnoissa pyydettiin vastaamaan alla oleviin kysymyksiin:

Mitä odotuksia ja toiveita teillä on esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon suhteen?

Mikä on edustamallenne organisaatiolle tärkeää esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon osalta?

Miten tai minkälaisia oikeussuojakeinoja tuotteiden tai palveluiden käyttäjille tulisi olla?

Mitä kustannuksia tai kerrannaisvaikutuksia olisi hyvä ottaa huomioon lainvalmistelussa?

Lausuntoja vastaanotettiin 15 kappaletta.

Autismiliitto ei varannut puheenvuoroa tilaisuudesta, mutta pyysi vielä lupaa saada täydentää lausuntoaan ja tämä mahdollisuus annettiin. Kynnys ry antoi lausunnon,

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33	Meritullinkatu 8	29 516 001	295 163 415	kirjaamo@stm.fi
00023 Valtioneuvosto	35 829 516 001	358 295 163 415	stm.fi	

mutta ei pitänyt puheenvuoroa tilaisuudessa. Myöskään FSS ei varannut puheenvuoroa tilaisuuteen, mutta lähetti kirjallisen lausunnon. Celia ei lähettänyt kirjallista lausuntoa, mutta pitivät tilaisuudessa puheenvuorot. CP-liitto lähettää vielä lausunnon jälkikäteen.

2 Puheenvuorot

Heidi Koivisto-Robertson/Kuurojen liitto

Kuurojen liitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Puheenvuorossaan kuurojen liitto korosti terveydenhuollon ajanvarauksen (takaisinsoittopalvelu) ja hätäpuheluiden (hätätekstiviestipalvelu) käytön haasteita kuuroille henkilöille.

Esim. hätäviestitekstiviestiin liittyvä rekisteröintipakko, joka asettaa useat tekstiviestipalvelua tarvitsevat henkilöt eriarvoiseen asemaan.

Kuurojen liitto kaipaa tarkempaa säännöstelyä julkisen liikenteen tiedotukseen. Kuuroja kuulutukset eivät tavoita.

Kuurojen Liitto myös toivoo, että termejä selkiytettäisiin. Tällä hetkellä on vaikea hahmottaa, mitkä asiat kuuluvat saavutettavuusdirektiivin piiriin ja mitä esteettömyysdirektiivi kattaa.

Lausunnossa korostettiin vielä viittomakielistä sisältöä verkkosivustoilla tulisi lisätä samoin kuin huolehtia videoiden tekstittämisestä.

Esteettömyysdirektiivin valvonnasta on tiedottavaa kunnolla ja myös viittomakielellä.

Amanda Aalto/Finanssiala

Finanssiala antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Finanssiala korostaa, että esteettömyysdirektiivi tulee panna kansallisesti täytäntöön mahdollisimman yhdenmukaisesti lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (digipalvelulaki) kanssa.

Finanssialaa koskee jo nyt saavutettavuusvaatimukset ja toive on, ettei pankeille ja vakuutusyhtiölle aseteta uusia vaatimuksia saavutettavuusvaatimusten lisäksi. Erityisesti on huomioitava verkko-kauppatoimintaa koskevat vaatimukset vakuutusyhtiöiden sekä varallisuudenhoidon kannalta.

Finanssialan näkemyksen mukaan sekä saavutettavuus, että esteettömyysvaatimusten valvonta tulisi hoitaa samassa kansallisessa viranomaisessa, jotta valvonta on yhdenmukaista eikä valvontaa kohdistuisi finanssialaan usealta taholta.

Finanssiala toivoo, että esteettömyysdirektiivi pannaan toimeen direktiivin mukaisesti minimitasolla eli ei tehdä kansallista lisäsääntelyä. Tämä edistää finanssialan kilpailukykyä muualla Euroopassa.

Lisäksi tulee ottaa huomioon muu lainsäädäntö esim. tietoturva-vaatimukset asiakkaan tunnistautumisessa.

Finanssialan näkemyksen mukaan siirtymäajat tulisi huomioida täysimääräisesti.

Finanssiala haluaa tuottaa esteettömiä palveluja, mutta muistuttaa, että uusiin palveluihin vaatimusten toteuttaminen on helpompaa ja kustannustehokkaampaa kuin jo olemassa oleviin palveluihin.

Tapio Haanperä/Kehitysvammaliitto ry

Kehitysvammaliitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Kehitysvammaliitto toivoi, että esteettömyysdirektiivin toteuttamisessa ja arvioinnissa pidettäisiin mukana erilaisia ihmisiä, esim. kehitysvammaisia ihmisiä, kansalais- ja asiantuntijajärjestöjä, vammaisjärjestöjä.

Ymmärrettävyys ja selkokieli ovat tärkeitä kehitysvammaliitolle. Nämä mainitaan myös useassa kohti esteettömyysdirektiiviä. Mutta tarkempaa arviointimenetelmää direktiivi ei kerro. Kehitysvammaliitto ehdottaa, että tärkeimpiin peruspalveluihin olisi olemassa jonkinlainen selkokieli vaatimus. Sitä on kehitysvammaliiton mukaan myös mahdollista seurata käyttämällä jo olemassa olevia ja kehitettyjä kriteereitä.

Lausunnolla korostettiin myös sitä, että saavuttavuuden ja esteettömyyden käsitteet on nyt määriteltävä selkeästi. Kehitysvammaliitto kehottaa miettimään, mitä digitaaliset palvelut tarkoittavat tulevaisuudessa. On tärkeää, että kaikki ymmärtävät termit. Kustannusten osalta kehitysvammaliitto korostaa jatkuvaa arviointia. Myös viestimiseen on syytä varata riittävät resurssit.

Sari Kokko/Näkövammaisten liitto

Näkövammaisten liitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Näkövammaisten liitto korostaa, että esteettömyysdirektiivin toimeenpanossa on tärkeää laaja-alainen ja kattava valmistelu. Nyt pelkona on kiire, joka valmistelussa nyt väistämässä on.

Vammaisten ihmisten asiantuntemuksen näkyminen ja kuuluminen ja valmistelussa mukana oleminen on erittäin tärkeä asia.

Näkövammaisten liiton mukaan on tärkeää, että esteettömyysdirektiivi toimeenpannaan laajemmin kuin mitä minimitaso edellyttää. On Suomelle myös kilpailuvaltti ja osoittaa että on halua toteuttaa YK:n vammaisyleissopimusta ja saattaa näkövammaiset ja muut vammaiset ihmiset samalla viivalle valtaväestön kanssa.

Kysymyksiä esitettiin, siitä, miten julkisella rahalla ostetut palvelut. Koskeeko tämä esim. kunnan luottamushenkilöiden käyttämiä järjestelmiä tai julkisella rahalla julkishallinnon työpaikalle hankkimia järjestelmiä? Näkövammaisilla ihmisillä on ollut huomattavia ongelmia näissä. Esim. voi olla kunnanvaltuutettu, joka ei ole pystynyt käyttämään kyseisen kunnan valtuuston käyttämiä sähköisiä järjestelmiä.

Lisäksi esitettiin kysymys, koskeeko esteettömyysdirektiivi sähköisiä oppikirjoja ja materiaaleja?

Verkkokauppojen saavutettavuuden/esteettömyyden varmistaminen on hyvä asia.

On myös hyvä, että saavutettavuus/esteettömyysvaatimuksia pyritään yhdistämään jo olemassa olevaan digipalvelulakiin.

Julkisen liikenteen osalta on erittäin tärkeää, että esim. lippujen hankinta, häiriötiedotteet tulevat myös äänellä (kuulutuksina) reaaliaikaisesti ja molemmilla kotimaisilla kielillä.

On tärkeää, että varmistetaan esteettömyysvaatimusten käyttöönotto ja se, että tahoilla, joita direktiivi veloittaa, on riittävä osaaminen ja tietämys velvoitteista.

Valvonta ja sen merkitys ovat oleellinen osa direktiivin tosiasiallista toteutumista ja sen pitäisi helpottaa näkövammaisten ihmisten arjenasioiden hoitamista.

Ari Kurppa/Invalidiliitto

Invalidiliitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Rakennetun ympäristön esteettömyys ja saavutettavuus, mukaan lukien verkkopalvelujen saavutettavuus, ovat erittäin tärkeitä invalidiliiton jäsenille. Ne vaikuttavat läpileikkaavasti kaikkeen elin koko elämän kirjoon, asumiseen, työntekoon, opiskeluun, vapaa-aikaan, harrastuksiin ja matkustamiseen (julkinen liikenne). Invalidiliitto katsoo, että esteettömyysdirektiivi on tarpeellinen ja se on sopusoinnussa YK:n vammaissopimuksen kanssa, jonka Suomi ratifioi 10.6.2016.

Invalidiliitto näkee ongelmaksi terminologiahaasteen. Aikaisemmin esteettömyys on ollut nimenomaan rakennetun ympäristön ominaisuus (ovien leveys, kynnyksen korkeus). Saavutettavuus on taas tarkoittanut palveluiden ja tuotteiden saavutettavuutta. Tämä on haaste ja varsinkin kun on jo olemassa olevaa lainsäädäntöä. Tässä kohti tarkoitetaan erityisesti valtioneuvoston asetusta rakennusten esteettömyydestä. Esteettömyysdirektiivillä ei ole juurikaan tekemistä tämän asetuksen kanssa ja invalidiliitto toivoo, että työryhmä huomioi ja ratkaisee tämän haasteen valmistelussa.

Invalidiliitto pitää tärkeänä, että myös rakennettua ympäristöä koskeva esteettömyysdirektiivin liite 3 implementoidaan myös, vaikka ne ovat direktiivissä hyvin yleisellä tasolla.

Kun lainsäädäntö on valmis, on tärkeää tiedotta myös olemassa olevista esteettömyys- ja saavutettavuusmääräyksistä. Muuten voi tulla ongelmia ja sekaannusta vaatimusten noudattamisessa.

Invalidiliitto kannattaa, että digitaalisiksi palveluiksi luokiteltavat palvelut implementoidaan lakiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta.

Kansallisessa valvonnassa on syytä erottaa tuotteet palveluista niiden luonteen ja erilaisten esteettömyysvaatimusten vuoksi. Ainakin aluksi voisi kuitenkin olla järkevää, että valvonta olisi keskitetty, jotta kaikki kansalaiset olisivat yhdenvertaisessa asemassa koko Suomessa.

Invalidiliitto nosti myös esiin kiireen, joka valmistelussa nyt on. Toive on, että hyvää tulee.

Amanda Aalto /EK

Elinkeinoelämän keskusliitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

EK:n näkemyksen mukaan esteettömyysdirektiivi tulee toimeenpanna minimitasolla ilman minikäänlaista lisäsääntelyä. Lisäsääntely heikentäisi suomalaisten yritysten kilpailuasemaa EU:ssa.

EK:n mukaan esteettömyysdirektiivin mahdollistamat siirtymäajat tulee hyödyntää täysimääräisesti.

Lisäksi vaikutustenarviot tulee toteuttaa kattavasti, laaja-alaisesti ja huolellisesti. Tulee kuulla riittävästi ja laajasti eri elinkeinoelämän toimijoita.

EK pitää erittäin tärkeänä sitä, että palvelua tai palvelutasoa ei jouduta alentamaan kaikilta muilta esteettömyysvaatimusten vuoksi. Yritysten ja muiden elinkeinoelämän toimijoiden tulee voida tarjota palveluja hyvällä palvelutasolla kaikille siitä huolimatta, että esteettömyysvaatimukset huomioidaan. Tämä on myös kohtuuttomuusvaatimusten kanssa yhteneväinen eli ei saa aiheutua kohtuutonta taakkaa kenellekään esteettömyysvaatimusten toteuttamisesta.

EK:n mukaan samaan toimijaan tulisi kohdistua valvontaa vain yhdeltä taholta eli sekä saavutettavuus- että esteettömyysvaatimusten noudattamisen valvonta tulisi hoitaa samassa kansallisessa viranomaisessa.

Vielä lopuksi EK haluaa tuoda esiin, että esteettömien palveluiden järjestäminen vie aina kehitysresursseja muilta käynnissä olevilta kehitysprojekteilta. On tärkeää, että direktiivi toimeenpannaan niin, että se ei aiheuta kohtuutonta rasitetta elinkeinoelämälle.

Milla Lindh/Suomen kuurosokeat ry

Kuurosokeat ry antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Kuurosokeat ry nosti esille:

- rakennetun ympäristön ja se, että heille on tärkeää rakennetun ympäristön osalta valaistusta, akustiikkaa, kontrastit portaissa, opastinkylteissä jne.
- Verkko- ja etäyhteyksissä on tärkeää laitteiden ja sovellusten on oltava yhteensopivia kuulonäkövammaisten käyttämien apuvälineiden kanssa. Laitteet, ohjelmistot ja apuvälineet päivittyvät nopeasti, joten kuurosokeilla ja kuulonäkövammaisilla on tarve jatkuvaan käytönopetukseen. Sivustojen helppokäyttöisyys ja selkokielisyys madaltavat kynnystä ottaa uusi palvelu käyttöön.
- Verkkopalvelujen rinnalla on säilytettävä muut asiointimahdollisuudet, kuten henkilökohtainen käynti, sähköposti tai asiointi puhelimitse. Rekisteröitymistä tai vahvaa tunnistautumista edellyttävät palvelut ovat osalle kuurosokeita ja kuulonäkövammaisia esteellisiä, sillä laitteita ja ohjelmia ei osata käyttää tai niitä ei ole. Näistä esimerkkinä hätätekstiviestipalvelu.
- Itsepalveluautomaateissa ei ole huomioitu riittävästi alentuneen kontrastin vaikutuksia käytettävyyteen, eivätkä ne aina anna äänipalautetta. Sijoittelu ja toimintalogiikka tulisi yhtenäistää. Myös julkisen liikenteen ilmaisuus vammaisille ihmisille helpottaisi liikkumista, usein maksamisen selvittäminen ja hoitaminen on haastavaa esteettömyyspuutteiden takia.
- Palvelua tai tuotetta koskevassa palautteen annossa tai valituksen teossa on myös huomioitava monikanavaisuus: palautteen antaminen suullisesti, lomakkeella tai sähköisesti sekä viittomakielellä.

Johanna Haapiainen-Makkonen/Medialiitto

Medialiitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Esteettömyysdirektiivi tulee vaikuttamaan media-alalla erityisesti (1.) audiovisuaalisia mediapalveluita tarjoaviin yrityksiin, kuten tv-yhtiöihin, sekä (2.) sähkökirjojen kustantamiseen. Kotimaiselle media-alalle on tärkeää, että esteettömyysdirektiivi saatetaan osaksi lainsäädäntöä tavalla, joka ottaa huomioon niin media-alan kuin sen eri mediatuotteiden erityispiirteet. Media-alan erikokoisia toimijoita tulee kuulla mahdollisimman laajasti toimeenpanon eri vaiheissa. Vaikutustenarviointi tulee tehdä huolellisesti, vaikka direktiivin toimeenpanossa on tiukka aikataulu.

Sääntelyn tulee olla EU-tasoista. On tärkeää, että kansallisessa toimeenpanossa tehdään vain ne toimenpiteet, joihin direktiivi nimenomaisesti velvoittaa. Ei direktiivin sanamuotoja pidemmälle esim. äänikirjoihin tai verkkolehtiin.

Suomessa ei pidä ylisäännellä kotimaisia mediatoimijoita ja sisältöjä, vaan edistää yhdenvertaisesta sääntelyä, joka kohtelee kaikkia toimijoita yhtäläisesti. Esim. AV-sisältöjen osalta tarpeellinen esteettömyystaso on juuri arvioitu AVMS-direktiivin implementoinnin yhteydessä. Poikkeuksen tästä muodostaa sähköiset ohjelmaoppaat ja niiden esteettömyys, joka kuuluu esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan.

Medialiitto muistutti, että esteettömyysdirektiivi korostaa, että esteettömyysvaatimukset tulee muotoilla niin, että ne aiheuttavat talouden toimijoille ja jäsenvaltiolle mahdollisimman pienen rasitteen. Media-alaa tulee kuulla tämän rasitteen kohtuullisuutta arvioitaessa media-alan ja sananvapauden näkökulmasta. Kansallisessa toimeenpanossa tulee huomioida mikro- ja pk-yritysten asema ja heille mahdollistetut helpotukset.

Medialiitto haluaa vielä tuoda esiin, että media-alan vaikutus on yhteiskunnassa toimialan kokoa suurempi. Sisältöjen ja palveluiden tuotantoon kohdistuvat lisäkustannukset vaikuttavat helposti kotimaistan sisältöjen tarjontaan ja saataville olevien sisältöjen määrään sekä laatuun. Rasitteilla on myös helposti yhteiskuntaan ja sananvapauteen kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia. Siksi on tärkeää kuulla media-alaa toimeenpanon eri vaiheissa.

Marica Nordman/SAMS/ Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

SAMS antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

SAMS korostaa, että kognitiivista esteettömyyttä tulisi vahvistaa kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä. Kaikkien tulisi voida vastaanottaa tietoa, myös ruotsin kielellä. Lisäksi on henkilöitä jotka tarvitsevat tietoa kuvina.

Selkokieltä tarvitsee jo hyvin moni ihminen ja sen käyttöä tulisi vahvistaa, myös ruotsiksi.

SAMS korostaa, että kaikille sopiva suunnittelu tulisi olla kaiken lähtökohdana. Lisäksi täytyy olla tietoa tuotteiden esteettömyydestä helposti saatavilla, jotta esim. asiakaspalvelijat osaavat kertoa tuotteen esteettömyydestä. Sertifikaatti tuotteiden esteettömyydestä olisi tarpeellinen.

Esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan olisi tärkeää sisällyttää myös paikallisliikenne. Lähtökohdana tulee olla, että ihmiset voivat käyttää liikenneketjuja, jotka koostuvat eri liikennevälineistä, ja esteettömyys on varmistettu. Paikallisen liikenteen tulisi siis olla mukana soveltamisalassa YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti.

Miia Kirsi/Celia

CELIA piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Celia (kirjastoalan laitos). Esteettömyysdirektiivi tulee koskemaan nimenomaan digitaalista, kirjallista julkaisemista ja lukemista.

Celia on tehnyt pilottitutkimuksen, jossa kartoitettiin yhdessä kolmen kustantamon (Siltala, Kirjapaja ja Aalto Arts Books) sitä, kuinka hyvin e-kirjat (epub-formaatissa) täyttävät tällä hetkellä esteettömyysvaatimukset ja missä kohdin tuotantoprosessissa on parannettavaa.

Projektissa tarkasteltiin rakenteeltaan yksinkertaisia kirjoja (esim. romaanit), joiden osalta todettiin, direktiivin vaatimukset täyttäviä e-kirjoja on mahdollista toteuttaa (ei ylivoimainen rasite).

Koulutusta, julkaisuprosessien tarkastelua ja erityisesti alan toimijoiden yhteistyötä

Mutta monimutkaisia e-kirjoihin, jotka sisältävät kuvia, taulukoita tai matemaattisia kaavoja, tuottaminen tällä hetkellä nykyresursseilla ja tekniikoilla, tulee olemaan vaikeaa. Voi muodostua kohtuuttomaksi rasitteeksi. On tärkeää varmistaa, että on toimijoita jotka voivat tehdä vaikeiden materiaalien kohtuullisia mukautuksia, jotta kaikilla on yhdenvertainen pääsy tietoon.

Celian toive on, että lainsäädäntö on mahdollisimman selkeä sen suhteen, että mitkä ja millaiset sisällöt ovat vaatimusten piirissä.

Sähköisten kirjojen osalta on olemassa standardi, ePub-standardi (ja metadatan standardit), johon myös Celia on peilannut vaatimuksia. Celia yhtyy EU-tason toimijan, euroopan (FEP) ja heidän kannanottoon siitä, että EU:n tulisi nojata jo käytössä oleviin ja ylläpidettäviin standardeihin. Nämä standardit tulisi saada pian tietoon, jotta toimijat voivat näihin varautua.

Kolmanneksi Celia haluaa nostaa esiin esteettömyysdirektiivinkin korostaman arvoketjun. Arvoketjun kautta sähköinen kirja kulkee kustantajan, välittäjän, kaupan, kirjastojen verkkopalvelujen kautta lukijoiden päätelaitteille ja sovelluksiin. On erittäin tärkeää, että koko tämä ketju (laite, sovellus, tuote) on yhteensopivia keskenään eri digitaalisten tuotteiden kanssa ja käytettävien avustavien teknologioiden kanssa. Tämän tulee edistää saavutettavuutta ja saavutettavan tiedon jakamista loppukäyttäjälle, myös molemmilla kansallisilla kielillä.

Johanna Haapiainen-Makkonen/Suomen kustannusyhdistys ry

Suomen kustannusyhdistys ry antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Jatkossa koko sähkökirjan kulutusketjun tulee olla esteetön, koska esteettömyysvaatimukset koskevat sekä jakeluketjua että metadataa. Kuluttajan tulee voida löytää, hankkia ja kuluttaa sähkökirjoja esteettömästi. Tämä on iso muutos kustannusalalle ja vaatii merkittäviä panostuksia. Tästä syystä kustannusalan toive on, että se voi osallistua direktiivin kansalliseen toimeenpanoon.

Toimeenpanossa on tärkeää laaja yhteistyö. Mukaan keskusteluun käytännössä kaikki toimijat, jotka ovat osa sähkökirjojen tuotanto- ja kulutusketjua (kustantajan, välittäjä, kauppias, konix-keskus (?), laitteiden ja ohjelmistojen valmistajat).

On huomioitavaa, että kyse on EU-tasoisesta sääntelystä, joten muiden maiden ratkaisuja kannattaa seurata.

Käytännöt, kokemukset ja kuluttajan näkökulmat tärkeitä, kuten CELIAN pilottiprojektissa.

Iso mullistus alalle ja vaatii uusia ohjelmistohankintoja, uusien työvaiheiden opettelua, koulutusta jne. Suhteellisuus ja kohtuuttomuus täytyy ottaa huomioon ja esim. mikrotyritysten asema.

Määritelmät hyvissä ajoin toimijoiden tietoon. Medialiitto toivoo, ettei soveltamisalaa laajenneta. Pysytään minimissä ja mennään nimenomaiset velvoitteet edellä. Ei laajenneta soveltamisalaa esim. äänikirjoihin.

Sähkökirjat katsotaan esteettömyysdirektiivissä palveluiksi, joka nostaa esiin esim. backlist-kysymyksen. Ns. backlist-teokset ovat teoksia, jotka on julkaistu aiemmin, mutta jotka ovat yhä markkinoilla.

Vaikutustentarviointiin tulee panostaa tässä kiireisessäkin aikataulussa. Laaja ja avoin yhteistyö voi olla paras ratkaisua, jotta toimeenpano sujuu hyvin..

Eija Roisko ja Liisa Mertala/Kehitysvammaliitto ry

Kehitysvammaliitto ry antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Kehitysvammaliitto/Roisko tuo esiin Liisa Mertalan kanssa puhevammaisten ihmisten roolia. On tärkeää, että puhevammaiset ihmiset eivät jää esteettömyysdirektiivin toimeenpanon ulkopuolelle. Puhevammaiset henkilöt kommunikoivat muun kuin puheen avulla.

Kehitysvammaliitto korosti jatkuvaa arviointia ja tiedon keräämistä esim. puhevammaisilta itseltään. Toimeenpanon tueksi tarvitaan erilaisia keinoja kuten ohjausta, koulutusta, seurantaa ja valvontaa sekä aitoa osallisuutta, oikeuksien tunnistamista, keinoja tuoda epäkohtia esiin, opastusta toimeenpanin toimintakulttuurin muutokseen. Lisäksi toimijoiden pitäisi kouluttautua puhevammaisten kohtaamiseen.

Kehitysvammaliitto ehdotti esteettömyysvaltuutetun viran perustamista joka tekisi kiinteää yhteistyötä yhdenvertaisuusvaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun ja Eduskunnan oikeusasiamiehen toimistojen kanssa.

Puhevammaisten vertaistuki yhdistyksen puolesta puheenvuoron piti Liisa Mertala.

Puheenvuorossa korostettiin, että on tärkeää avata tarkemmin mitä puhevammaisuus esteettömissä palveluissa ja tuotteissa tarkoittaa. Puhevammaisuutta ja sen tuomia haasteita ei tunneta riittävästi. Esim. selkokieliä tiedostus on tärkeää, mutta se ei auta kaikkia. Itsepalvelupäätteet ja kassat sekä vahva tunnistauminen ovat monille mahdottomia käyttää itsenäisesti. Vastaavasti hätäkeskuspalvelut eivät ole esteettömiä puhevammaisille käyttäjille. On myös huomioitava, että puhevammaisen henkilö tarvitsee usein palveluiden käyttöön enemmän aikaa ja toisen ihmisen apua. Kiire ja tiukat aikataulut ovat haastavia.

Direktiivin toimeenpanon tueksi tarvitaan ohjeita, koulutusta ja oppaita. Jotka antavat välineitä toteuttaa esteettömiä palveluita ja tuotteita myös puhevammaisille käyttäjille. Toimeenpanon suunnittelussa tulee toteutua jatkuvan arvioinnin mahdollisuus ja tietoja tulee kerätä eritavoin myös puhevammaisilta ihmisiltä itseltään. Toivotaan että sähköiset esteettömiksi tarkoitetut palvelut ovat tulevaisuudessa oikeasti mahdollisia myös mahdollisimman monelle puhevammaiselle käyttäjälle.

Marju Silander/Suomen CP-liitto ry

CP-liitto ry piti puheenvuoron tilaisuudessa ja toimittaa lausunnon vielä myöhemmin.

CP-liitton Silander piti vammaisfoorumin vaikuttajaverkoston neurologisten järjestöjen ryhmän puheenvuoron. Ryhmän toive on, että esteettömyysdirektiivin valmistelussa ja toimeenpanossa sekä seurannassa tehdään tiiviissä yhteistyössä vammaisjärjestöjen, sairaus- ja potilasjärjestöjen kanssa.

Direktiivin kansallisen valvonnan tulee olla yhdenmukaista EU-tasolla.

Saavutettavuus ja esteettömyys sekoitetaan helposti, siihen tulee kiinnittää lainvalmistelussa huomiota.

Tiedottamisessa tulee huomioida erilaiset kielelliset oikeudet. Tietoa direktiivin vaikutuksista tuotteisiin ja palveluihin tulee olla saatavilla selkeästi kattavasti erilaiset kielelliset oikeudet huomioiden.

Olemassa olevien lakien esteettömyysvaatimukset tulee ottaa huomioon.

Täytäntöönpanoon tulee varata riittävä taloudelliset- ja henkilöresurssit.

Käyttäjillä tulee olla mahdollisuus antaa palautetta, huomioita tai tehdä valitus. Oikeussuojakeinot tulee olla matalalla kynnyksellä saatavilla ja tietoa niitä tulee saada eri muodoissa huomioiden erilaiset kielelliset oikeudet ja tarpeet. Tieto minne kehittämisehdotus vai valitus toimitetaan, tulee olla helposti löydettävissä.

Tärkeä huolehtia, ettei pienille järjestöille tule esteettömyysdirektiivistä ylimääräisiä kustannuksia. Lisäksi järjestöillä tulee olla mahdollisuus saada tukea esteettömyys/saavutettavuustyöhön.

Sami Virtanen/Kuuloliitto (myös kirjallinen lausunto)

Kuuloliitto antoi lausunnon ja piti puheenvuoron tilaisuudessa.

Kuuloliitto on pidempään puhunut esineiden internetistä, jolla viitataan siihen, että palveluissa ja tuotteissa tapahtuvat prosessit tulee olla yhteen liitettäviä ja keskenään toimivia kokonaisuuksia.

Kuuloliitto nosti esiin tuotteen CE-merkinnän, jota esteettömyysdirektiivi myös jatkossa edellyttää esteettömiltä tuotteilta. Kuuloliitto epäilee, ettei tätä osata yhdistää esteettömyyteen. Lainvalmistelussa on hyvä huomioida tämä ja miten kansallisesti osoitetaan tuotteen esteettömyys kansalaisille.

Kuuloliitto esittää, että tuotteiden tai palveluiden tuottaja voisi pitää listaa siitä, mitkä heidän tarjolla olevat tuotteet täyttävät tai eivät täytä saavutettavuus- tai esteettömyysarvioinnissa. Tämä auttaisi myös lain vaikuttavuusarvioinnissa.

Kuuloliiton mukaan kohtuuton rasite, tulee määritellä tiukkarajaisesti.

Kuuloliitto esittää, että lainsäädäntövalmistelussa arvioidaan sitä, kuinka kuluttajalle saadaan tuotteen tai palvelun esteettömyyttä sisältävät tiedot tarkoituksenmukaisella tavalla ja viestinnän monikanavaisuus huomioiden.

Kuuloliitto tuo esiin sen, että esteettömyysdirektiivi asettaa uusia velvoitteita valmistajille ja jakelijoille ja myös niin, että palveluketjun tulee olla saumaton.

Kuuloliiton käsityksen mukaan esteettömyysdirektiivi tuo uusia vaatimuksia palvelun kehittäjille ja tarjoajille, nimenomaan niin, että tuodaan markkinoille esteettömiä ja saavutettavia palveluja.

Kuuloliiton kokemuksen mukaan esteettömyysvaatimuksia ei tunneta esim. kaupan alalla (digiboksin myyjät). Kuuloliiton tulkinnan mukaan esteettömyysdirektiivi velvoittaa jakeluketjussa myös myyjiä eli heidän tulee ymmärtää ja tietää millaisia saavutettavuus- tai esteettömyysvaatimuksia heidän tuotteeseen/palveluissaan on.

Matkustustietojen esteettömyys on haaste kuurojen liitolle ja usein esim. poikkeustiedotus jää saamatta. On tärkeää, että tieto on tekstinä tai visuaalisesti. Tämä on tärkeää kuurojen liitolle.

Kuuloliitto jakaa huolen esteettömyysdirektiivin valmistelun kiireellisestä aikataulusta. Vaikuttavuusselvitysten tekeminen on tärkeää. Kattava selvitys siitä minkälainen toimintaympäristö tällä hetkellä on eri käyttäjille, vammaisille henkilöille ja kuluttajille ja miten jatkossa taataan luontevat, saavutettavat ja esteettömät palvelut.

3 Loppuyhteenveto

Puheenjohtaja ja hankepääällikkö kiittivät kaikki puhujia.

Puheenjohtaja nosti esiin useassa puheenvuorossa esiin nousseen palveluiden tuotantoketju, esteettömyysdirektiivin toimeenpanossa on hyvä huomioda tämä koko ketju.

Puheenvuoroissa nousi myös esille se, että esteettömille palveluille ja tuotteille on suuri tarve.

Puheenjohtaja otti kantaa hankeen aikatauluun, jonka kiireellisyyden usea puhuja nosti esiin. Kyseessä on siis EU-säädös ja sen kansallinen toimeenpano, jolle on asetettu tietty aikataulu. Toisaalta esteettömyysdirektiivin täysimääräinen soveltaminen alkaa vastaa myöhemmin.

Hankepääällikkö muistutti myös esteettömyysdirektiivin siirtymäajoista, muutos tulee ottamaan aikaa.

Lisäksi hankepääällikkö vastasi kysymykseen koskien oppikirjojen esteettömyyttä. Jatkossa esteettömyysdirektiivi koskee sähköisiä kirjoja ja jos sähköinen kirja on oppikirja, sen tulee olla esteettömyysvaatimusten mukainen.

Lisäksi hankepääällikkö kommentoi, että jatkossa sähköisten viestintäpalveluiden tulee olla esteettömiä, tarjosi niitä julkinen tai yksityinen toimija.

Hankepääällikkö toi myös esiin se, että esteettömyysvaatimusten osalta ollaan laatimassa standardeja. Komissio on pyytänyt standardointitoimistoja tähän työhön. Suomen on tärkeää olla mukana tässä työssä.

4 Keskustelutilaisuuden päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen 14.30.

Jakelu Työryhmän jäsenet ja varajäsenet